

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MELCHIOR WATHELET
της 7ης Απριλίου 2016¹

Υπόθεση C-160/15

GS Media BV
κατά
Sanoma Media Netherlands BV,
Playboy Enterprises International Inc.,
Britt Geertruida Dekker

[αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή — Δικαίωμα του δημιουργού και συγγενικά δικαιώματα — Οδηγία 2001/29/EK — Κοινωνία της πληροφορίας — Άρθρο 3, παράγραφος 1 — Παρουσίαση στο κοινό — Ιστότοπος — Θέση στη διάθεση του κοινού υπερσυνδέσμων προς έργα ελευθέρως προσβάσιμα σε άλλον ιστότοπο — Έλλειψη αδείας του κατόχου του δικαιώματος»

I – Εισαγωγή

1. Η υπό εξέταση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως της 3ης Απριλίου 2015, η οποία κατετέθη στο Δικαστήριο την 7η Απριλίου 2015 εκ μέρους του Hoge Raad der Nederlanden (Ανωτάτου Δικαστηρίου Κάτω Χωρών), αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας².

2. Η εν λόγω αίτηση υπεβλήθη στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της GS Media BV (στο εξής: GS Media) και των Sanoma Media Netherlands BV (στο εξής: Sanoma), Playboy Enterprises International Inc. (στο εξής: Playboy) και B.G. Dekker (στο εξής, ομού: Sanoma κ.λπ.) σχετικής με την εισαγωγή στον ιστότοπο GeenStijl.nl (στο εξής: GeenStijl), ο οποίος λειτουργεί υπό την ευθύνη της GS Media, υπερσυνδέσμων προς άλλους ιστοτόπους οι οποίοι παρείχαν τη δυνατότητα προσβάσεως σε φωτογραφίες της B.G. Dekker που αποτελούσαν προϊόν πειρατείας, καθώς είχαν διαρρεύσει από φωτογράφιση της για το περιοδικό *Playboy*.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ L 167, σ. 10.

II – Το νομικό πλαίσιο

3. Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 έως 5, 9, 23 και 31 της οδηγίας 2001/29 έχουν ως ακολούθως:

«(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο [...] επισήμανε την αναγκαιότητα ενός γενικού και ευέλικτου νομικού πλαισίου σε κοινοτικό επίπεδο που θα ευνοεί την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στην Ευρώπη. [...].

(3) Η προτεινόμενη εναρμόνιση θα συμβάλει στην υλοποίηση των τεσσάρων ελευθεριών της εσωτερικής αγοράς και βασίζεται στο σεβασμό των θεμελιωδών αρχών του δικαίου, ιδίως δε της ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένης της διανοητικής ιδιοκτησίας, της ελευθερίας της έκφρασης και του δημόσιου συμφέροντος.

(4) Η εναρμόνιση του νομικού πλαισίου περί δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, αυξάνοντας την ασφάλεια του δικαίου και διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας, θα ενθαρρύνει τη διενέργεια σημαντικών επενδύσεων στη δημιουργικότητα και την καινοτομία, συμπεριλαμβανομένης της υποδομής των δικτύων, και θα οδηγήσει με τη σειρά της στην ανάπτυξη και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, όσον αφορά τόσο τη διάθεση του περιεχομένου των έργων και την πληροφορική, όσο και γενικότερα ένα ευρύ φάσμα βιομηχανικών και πολιτιστικών κλάδων. [...]

(5) Χάρη στις τεχνολογικές εξελίξεις οι φορείς δημιουργίας, παραγωγής και εκμετάλλευσης των έργων έχουν πολλαπλασιαστεί και διαφοροποιηθεί. Αν και δεν χρειάζονται νέες έννοιες για την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας, οι ισχύοντες κανόνες σχετικά με το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα θα πρέπει να προσαρμοστούν και να συμπληρωθούν ώστε να ανταποκρίνονται δεόντως στην οικονομική πραγματικότητα, όπως η εμφάνιση νέων μορφών εκμετάλλευσης.

[...]

(9) Κάθε εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας, διότι τα εν λόγω δικαιώματα είναι ουσιώδη για την πνευματική δημιουργία. Η προστασία τους συμβάλλει στη διατήρηση και ανάπτυξη της δημιουργικότητας προς όφελος των δημιουργών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών, των καταναλωτών, του πολιτισμού, της βιομηχανίας και του κοινού γενικότερα. [...]

[...]

(23) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εναρμονίσει περαιτέρω το δικαίωμα του δημιουργού να παρουσιάζει στο κοινό. Το δικαίωμα αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί κατά ευρεία έννοια ότι καλύπτει κάθε παρουσίαση σε κοινό το οποίο δεν παρίσταται στον τόπο παρουσίασης. Το δικαίωμα αυτό θα πρέπει να καλύπτει κάθε σχετική μετάδοση ή αναμετάδοση ενός έργου στο κοινό με ενσύρματα ή ασύρματα μέσα, συμπεριλαμβανομένης της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής.

[...]

(31) Πρέπει να διατηρηθεί μια ισορροπία περί τα δικαιώματα και τα συμφέροντα μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δικαιούχων, καθώς και μεταξύ αυτών και των χρηστών προστατευομένων αντικειμένων. Οι ισχύουσες στα κράτη μέλη εξαιρέσεις και περιορισμοί στα δικαιώματα πρέπει να επανεξεταστούν υπό το πρίσμα του νέου ηλεκτρονικού περιβάλλοντος. [...]

4. Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.

[...]

3. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 δεν αναλώνονται με οιαδήποτε πράξη παρουσίασης ή διάθεσης στο κοινό, με την έννοια του παρόντος άρθρου.»

5. Το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν την κατάλληλη έννομη προστασία κατά της εξουδετέρωσης κάθε αποτελεσματικού τεχνολογικού μέτρου την οποία πραγματοποιεί κάποιος εν γνώσει του ή έχοντας βάσιμους λόγους που του επιτρέπουν να γνωρίζει ότι επιδιώκει αυτό το σκοπό.

[...]

3. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως “τεχνολογικά μέτρα” νοείται κάθε τεχνολογία, μηχανισμός ή συστατικό στοιχείο που, με τον συνήθη τρόπο λειτουργίας του, αποσκοπεί στο να εμποδίσει ή να περιορίσει πράξεις, σε σχέση με έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα, μη επιτραπείσες από τον δικαιούχο οποιουδήποτε δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικού δικαιώματος, όπως ορίζεται από το νόμο ή το δικαίωμα ειδικής φύσεως που προβλέπεται στο κεφάλαιο III της οδηγίας 96/9/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων (ΕΕ L 77, σ. 20)]. Τα τεχνολογικά μέτρα θεωρούνται “αποτελεσματικά” όταν η χρήση του προστατευόμενου έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου ελέγχεται από τους δικαιούχους μέσω της εφαρμογής διαδικασίας ελέγχου της πρόσβασης ή προστασίας, όπως κρυπτογράφησης, διατάραξης της μετάδοσης ή άλλης μετατροπής του έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου, ή προστατευτικού μηχανισμού ελέγχου της αντιγραφής, ο οποίος επιτυγχάνει το στόχο της προστασίας.

[...]»

6. Το άρθρο 8 της ίδιας οδηγίας ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες κυρώσεις και μέσα έννομης προστασίας έναντι της προσβολής των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση της εφαρμογής τους. Οι κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές.

[...]

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι να μπορούν να ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά των διαμεσολαβητών οι υπηρεσίες των οποίων χρησιμοποιούνται από τρίτο για την προσβολή δικαιώματος του δημιουργού ή συγγενικού δικαιώματος.»

7. Το άρθρο 14 της οδηγίας 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά³, το οποίο επιγράφεται «Φιλοξενία», ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία συνίσταται στην αποθήκευση πληροφοριών παρεχομένων από έναν αποδέκτη υπηρεσίας, δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής της υπηρεσίας για τις πληροφορίες που αποθηκεύονται μετά από αίτηση αποδέκτη της υπηρεσίας, υπό τον όρο ότι:

α) ο φορέας παροχής της υπηρεσίας δεν γνωρίζει πραγματικά ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία και ότι, σε ό,τι αφορά αξιώσεις αποζημίωσης, δεν γνωρίζει τα γεγονότα ή τις περιστάσεις από τις οποίες προκύπτει η παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία,

ή

β) ο φορέας παροχής της υπηρεσίας, μόλις αντιληφθεί τα προαναφερθέντα, αποσύρει ταχέως τις πληροφορίες ή καθιστά την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται όταν ο αποδέκτης της υπηρεσίας ενεργεί υπό την εξουσία ή υπό τον έλεγχο του φορέα παροχής της υπηρεσίας.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τη δυνατότητα δικαστικής ή διοικητικής αρχής, σύμφωνα με τα νομικά συστήματα των κρατών μελών, να απαιτούν από τον φορέα παροχής υπηρεσιών να προβεί στην παύση ή στην πρόληψη παράβασης, ούτε θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίζουν διαδικασίες για την απόσυρση των πληροφοριών ή την απενεργοποίηση της πρόσβασης σε αυτές.»

8. Το άρθρο 11, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2004/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας⁴, ορίζει:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι να δύνανται να στραφούν κατά ενδιαμέσου, οι υπηρεσίες του οποίου χρησιμοποιούνται από τρίτον για την προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, με την επιφύλαξη του άρθρου 8[,] παράγραφος 3[,] της οδηγίας [2001/29].»

III – Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9. Η Sanoma, εκδότρια του μηνιαίου περιοδικού *Playboy*, παρήγγειλε στον C. Hermès, φωτογράφο, φωτογραφικό αφιέρωμα στην B.G. Dekker. Η B.G. Dekker εμφανίζεται τακτικά σε ολλανδικά τηλεοπτικά προγράμματα. Ο φωτογράφος εξουσιοδότησε τη Sanoma να τον εκπροσωπεί προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία και ο σεβασμός των δικαιωμάτων του διανοητικής ιδιοκτησίας που πηγάζουν από την εν λόγω ανάθεση.

10. Την 27η Οκτωβρίου 2011 η GS Media, η οποία διαχειρίζεται τον ιστότοπο GeenStijl, ανήρτησε δημοσίευμα με τίτλο: «[παραλειπόμενη αισχρολογία]! Γυμνές φωτογραφίες της [...] Dekker». Στην άνω αριστερή γωνία της σχετικής ιστοσελίδας, στο περιθώριο του δημοσιεύματος, εμφανιζόταν τμήμα μίας εκ των εν λόγω φωτογραφιών. Το κείμενο του δημοσιεύματος ολοκληρωνόταν ως εξής: «Και τώρα το link με τις φωτο που περιμένατε. Όποιος [παραλειπόμενη αισχρολογία] πρώτος, θα [παραλειπόμενη αισχρολογία] πρώτος. ΕΔΩ. [...]». Ακολουθώντας τον υπερσύνδεσμο με τίτλο «ΕΔΩ», οι αναγνώστες οδηγούνταν σε αυστραλιανό ιστότοπο αποθηκεύσεως δεδομένων με την

3 — ΕΕ L 178, σ. 1.

4 — ΕΕ L 157, σ. 45, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 195, σ. 16, και ΕΕ 2007, L 204, σ. 27.

ονομασία Filefactory.com. Επικροτώντας τον επόμενο υπερσύνδεσμο, οι αναγνώστες μπορούσαν να ανοίξουν νέο παράθυρο το οποίο περιείχε την πρόσκληση «κατέβασε τώρα» («Download now»). Ενεργοποιώντας την εν λόγω επιλογή, ο αναγνώστης μπορούσε να ανοίξει συμπεπλεγμένο φάκελο (zip) με ένδεκα αρχεία υπό τη μορφή pdf, έκαστο των οποίων περιείχε μία εκ των φωτογραφιών.

11. Παρά τις οχλήσεις της Sanoma, η GS Media αρνήθηκε να καταργήσει τον επίμαχο υπερσύνδεσμο. Αντιθέτως, οι φωτογραφίες αποσύρθηκαν από τον ιστότοπο Filefactory.com.

12. Την 7η Νοεμβρίου 2011 εμφανίσθηκε στον ιστότοπο GeenStijl δημοσίευμα με τίτλο: «Blote [Dekker] gaat GeenStijl aanklaguh» [«Η γυμνή [Dekker] σέρνει το GeenStijl στα δικαστήρια»], σχετικό με τη διαφορά που είχε ανακύψει μεταξύ της GS Media και των Sanoma κ.λπ. λόγω των δημοσιευθεισών στον ιστότοπο GeenStijl φωτογραφιών. Το κείμενο του εν λόγω δημοσιεύματος ολοκληρωνόταν ως εξής: «Υπενθύμιση: Δεν είδατε ακόμη τις γυμνές φωτογραφίες της [Dekker]; Είναι ΕΔΩ». Το εν λόγω δημοσίευμα περιείχε υπερσύνδεσμο προς τον ιστότοπο Imageshack.us, όπου ο χρήστης μπορούσε να έχει πρόσβαση σε μία ή πλείονες εκ των επίμαχων φωτογραφιών. Ο ιστότοπος Imageshack.us ανταποκρίθηκε ομοίως στο αίτημα της Sanoma για απόσυρση των εν λόγω φωτογραφιών. Την 17η Νοεμβρίου 2011 εμφανίσθηκε στον ιστότοπο GeenStijl τρίτο δημοσίευμα με υπερσύνδεσμο που οδηγούσε στις φωτογραφίες. Το δημοσίευμα αυτό έφερε τον τίτλο «Bye Bye, αντίο Playboy». Τα μέλη του forum του GeenStijl εισήγαγαν εν συνεχεία στον εν λόγω ιστότοπο νέους συνδέσμους οι οποίοι οδηγούσαν σε άλλους ιστοτόπους, στους οποίους ήταν διαθέσιμες οι φωτογραφίες.

13. Οι φωτογραφίες της B. G. Dekker δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό *Playboy* τον Δεκέμβριο του 2011.

14. Οι Sanoma κ.λπ. άσκησαν αγωγή ενώπιον του Rechtbank Amsterdam (Πρωτοδικείου Άμστερνταμ), με την οποία υποστήριξαν ότι, εισάγοντας υπερσυνδέσμους και δημοσιεύοντας τμήμα μίας εκ των επίμαχων φωτογραφιών στον ιστότοπο GeenStijl, η GS Media είχε προσβάλει το δικαίωμα δημιουργού του C. Hermès και είχε ενεργήσει παρανόμως έναντι των Sanoma κ.λπ. Το Rechtbank Amsterdam έκανε εν πολλοίς δεκτή την εν λόγω αγωγή.

15. Το Gerechtshof Amsterdam (Εφετείο Άμστερνταμ) εξαφάνισε την απόφαση του Rechtbank Amsterdam, κρίνοντας ότι η εκ μέρους της GS Media εισαγωγή υπερσυνδέσμων δεν στοιχειοθετούσε προσβολή του δικαιώματος δημιουργού του C. Hermès, καθώς οι φωτογραφίες είχαν ήδη καταστεί δημόσιες μέσω της αναρτήσεώς τους στον ιστότοπο Filefactory.com. Το Gerechtshof Amsterdam δεν απεφάνθη επί του ζητήματος εάν η ανάρτηση των φωτογραφιών στον ιστότοπο Filefactory.com στοιχειοθετούσε ή όχι προσβολή του δικαιώματος δημιουργού του C. Hermès. Αντιθέτως, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι, εισάγοντας τους εν λόγω υπερσυνδέσμους, η GS Media είχε ενεργήσει κατά τρόπο παράνομο έναντι των Sanoma κ.λπ., καθώς παρότρυνε τους επισκέπτες του ιστοτόπου GeenStijl να δουν τις φωτογραφίες που είχαν αναρτηθεί παρανόμως στον ιστότοπο Filefactory.com, φωτογραφίες οι οποίες, άνευ των εν λόγω συνδέσμων, δεν ηδύναντο να εντοπισθούν με ευχέρεια. Επιπροσθέτως, το Gerechtshof Amsterdam έκρινε ότι, αναρτώντας τμήμα μίας εκ των φωτογραφιών στον ιστότοπο GeenStijl, η GS Media είχε προσβάλει το δικαίωμα δημιουργού του C. Hermès.

16. Κατά της εν λόγω αποφάσεως του Gerechtshof Amsterdam η GS Media και οι Sanoma κ.λπ. άσκησαν, αντιστοίχως, αίτηση αναιρέσεως και αντίθετη αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden.

17. Η GS Media προσάπτει στο Gerechtshof Amsterdam ότι πεπλανημένως έκρινε ότι η εκ μέρους της ανάρτηση στον ιστότοπό της και, συγκεκριμένα, στο σχετικό με τις φωτογραφίες δημοσίευσμά της τμήματος μίας εκ των εν λόγω φωτογραφιών στοιχειοθετούσε προσβολή του δικαιώματος δημιουργού του C. Hermès.

18. Οι Sanoma κ.λπ. προσάπτουν στο Gerechtshof Amsterdam ότι πεπλανημένως δέχθηκε ότι, εισάγοντας τους υπερσυνδέσμους στον ιστότοπό της, η GS Media δεν είχε θέσει τις φωτογραφίες στη διάθεση του κοινού. Επικαλούμενες μεταξύ άλλων την απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), οι Sanoma κ.λπ. υποστηρίζουν ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden ότι η εισαγωγή συνδέσμου οδηγούντος σε ιστότοπο στον οποίο έχει αναρτηθεί έργο άνευ της συναίνεσως του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού (στο εξής: δικαιούχου) συνιστά παρουσίαση στο κοινό, τούτο δε ανεξαρτήτως της προηγούμενης δημοσίευσως του εν λόγω έργου με ή χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου. Οι Sanoma κ.λπ. υποστηρίζουν εξάλλου ότι ο ιστότοπος Filefactory.com είχε λάβει περιοριστικά μέτρα, κατά την έννοια της σκέψεως 31 της αποφάσεως Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), «τα οποία οι επισκέπτες του GeenStijl μπορούσαν να παρακάμψουν χάρις στην παρέμβαση της GS Media, με αποτέλεσμα οι πειρατικές φωτογραφίες να διατίθενται σε κοινό ευρύτερο εκείνου για το οποίο είχαν τοποθετηθεί στην “ψηφιακή θυρίδα ασφαλείας” ή, έστω, να αποκαλύπτονται σε κοινό το οποίο δεν θα μπορούσε να έχει πρόσβαση σε αυτές άνευ της εν λόγω παρεμβάσεως, παρά μόνο δια της προσφυγής σε πιο εξειδικευμένα μέσα, και οι οποίες, ως εκ τούτου, θα παρέμεναν απροσπέλαστες από το κοινό αυτό».

19. Στο πλαίσιο της εξετάσεως της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως το Hoge Raad der Nederlanden εκτιμά ότι από την απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) καθώς και από τη διάταξη BestWater International (C-348/13, EU:C:2014:2315) δεν δύναται να συναχθεί με επαρκή βεβαιότητα εάν η περίπτωση κατά την οποία το έργο έχει πράγματι δημοσιευθεί κατά το παρελθόν, πλην όμως άνευ της συναίνεσως του δικαιούχου, συνιστά «παρουσίαση στο κοινό». Το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει, εξάλλου, ότι η αντίθετη αίτηση αναιρέσεως εγείρει ομοίως ζητήματα παρακάμψεως των περιοριστικών μέτρων, κατά την έννοια της αποφάσεως Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76). Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει συναφώς ότι, προ της εισαγωγής, εκ μέρους της GS Media, υπερσυνδέσμου στον ιστότοπο GeenStijl, ο εντοπισμός των φωτογραφιών δεν ήταν μεν αδύνατος, ήταν όμως δυσχερής και, ως εκ τούτου, ο υπερσύνδεσμος λειτούργησε άκρως απλουστευτικώς.

20. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1 α) Συνιστά “παρουσίαση στο κοινό” κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 η περίπτωση κατά την οποία πρόσωπο διάφορο του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού, εισάγοντας υπερσύνδεσμο σε ιστότοπο που το ίδιο διαχειρίζεται, παραπέμπει σε άλλον ιστότοπο, προσπελάσιμο από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου, τον οποίο διαχειρίζεται τρίτος και στον οποίο το έργο τίθεται στη διάθεση του κοινού άνευ αδειας του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού;
- β) Ασκεί επιρροή επί της απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα το ζήτημα κατά πόσον το έργο έχει κατά το παρελθόν τεθεί με άλλον τρόπο στη διάθεση του κοινού με τη συναίνεση του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού;
- γ) Ασκεί επιρροή το ζήτημα αν αυτός που εισάγει τον υπερσύνδεσμο γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι ο κάτοχος του δικαιώματος του δημιουργού δεν έχει επιτρέψει την ανάρτηση του έργου στον προαναφερθέντα στο ερώτημα 1α) ιστότοπο του τρίτου και, ενδεχομένως, αν αυτός γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι το έργο δεν είχε κατά το παρελθόν τεθεί στη διάθεση του κοινού με τη συναίνεση του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού;
- 2) α) Σε περίπτωση αποφαιτικής απαντήσεως επί του ερωτήματος 1α), συνιστά ή δύναται να συνιστά παρουσίαση στο κοινό η περίπτωση κατά την οποία ο ιστότοπος στον οποίο παραπέμπει ο υπερσύνδεσμος και, συνεπώς, το έργο ήταν μεν προσπελάσιμο από το κοινό που συναποτελείται από τους χρήστες του διαδικτύου, πλην όμως όχι κατά τρόπο απλό, με αποτέλεσμα η εισαγωγή του υπερσυνδέσμου να διευκόλυνε σε μεγάλο βαθμό τον εντοπισμό του έργου;

- β) Ασκεί επιρροή επί της απαντήσεως που πρέπει να δοθεί στο ερώτημα 2α) το ζήτημα αν αυτός που εισάγει τον υπερσύνδεσμο γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι το κοινό που συναποτελείται από τους χρήστες του διαδικτύου δεν δύναται ευχερώς να εντοπίσει τον ιστότοπο στον οποίο παραπέμπει ο υπερσύνδεσμος ή να έχει πρόσβαση σε αυτόν;
- 3) Επιβάλλεται η συνεκτίμηση άλλων περιστάσεων για την απάντηση επί του ερωτήματος κατά πόσον συνιστά παρουσίαση στο κοινό η εισαγωγή σε ιστότοπο υπερσυνδέσμου παρέχοντος πρόσβαση σε έργο το οποίο δεν έχει ακόμη τεθεί στη διάθεση του κοινού με τη συναίνεση του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού;»

IV – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

21. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η GS Media, οι Sanoma κ.λπ., η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Γαλλική Δημοκρατία, η Πορτογαλική Δημοκρατία, η Σλοβακική Δημοκρατία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η GS Media, οι Sanoma κ.λπ., η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Γαλλική Δημοκρατία και η Επιτροπή υπέβαλαν προφορικές παρατηρήσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η οποία διεξήχθη την 3η Φεβρουαρίου 2016.

V – Παρατηρήσεις των μετεχόντων στη δίκη

22. Η Πορτογαλική Δημοκρατία εκτιμά ότι, υπό την επιφύλαξη της τελικής λύσεως που θα προκριθεί από το Δικαστήριο, η απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) δύναται να έχει αντίκτυπο στη διάχυση της πληροφορίας και της γνώσεως στο διαδίκτυο. Κατά την άποψή της, ο χαρακτηρισμός της εισαγωγής υπερσυνδέσμων ως «πράξεως παρουσιάσεως στο κοινό» εμφανίζεται προβληματικός, τούτο δε για δύο λόγους.

23. Πρώτον, κατά την Πορτογαλική Δημοκρατία, στην ψηφιακή κοινωνία, ο υπερσύνδεσμος δύναται να παραλληλισθεί με την υποσημείωση κειμένου στο αναλογικό πολιτισμικό περιβάλλον⁵ και δεν πρέπει να χαρακτηρίζεται ως «πράξη παρουσιάσεως». Δεύτερον, κατά την Πορτογαλική Δημοκρατία, αυτός που θέτει απευθείας το έργο στη διάθεση του κοινού και, συνεπώς, προβαίνει σε «πράξη παρουσιάσεως», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, είναι το πρόσωπο που εισάγει το έργο στον εξυπηρετητή (server) μέσω του οποίου ο χρήστης του διαδικτύου θα μπορεί να έχει πρόσβαση στο εν λόγω έργο. Η Πορτογαλική Δημοκρατία εκτιμά ότι εκείνος που ενεργεί κατά τρόπον ώστε «οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση [στα έργα] όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος» δεν είναι το πρόσωπο που εισάγει τον υπερσύνδεσμο –το οποίο προβαίνει απλώς σε δευτερεύουσα ή έμμεση «παρουσίαση». Η πράξη που παράγει πράγματι το προαναφερθέν αποτέλεσμα είναι αυτή του προσώπου που προέβη στην αρχική παρουσίαση.

24. Κατά την Πορτογαλική Δημοκρατία, η παραπομπή εκ μέρους προσώπου διάφορου του δικαιούχου, διά της εισαγωγής υπερσυνδέσμου σε ιστότοπο λειτουργούντα υπό την ευθύνη του, σε άλλον, προσπελάσιμο από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου, ιστότοπο τον οποίο διαχειρίζεται τρίτος και στον οποίο το έργο τίθεται στη διάθεση του κοινού με ή χωρίς την άδεια του δικαιούχου δεν συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

5 – Ή με πινακίδα σημάνεως σε αυτοκινητόδρομο, κατά την παρομοίωση στην οποία προέβη η GS Media κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

25. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι με τις παρατηρήσεις της στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση *Svensson* κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) είχε υποστηρίξει ότι η παραπομπή, μέσω υπερσυνδέσμου που εισάγεται σε συγκεκριμένο ιστότοπο, σε προστατευόμενο από δικαίωμα του δημιουργού έργο το οποίο αναπαράγεται σε άλλον ιστότοπο, παραπομπή μέσω της οποίας οι επισκέπτες του πρώτου ιστοτόπου έχουν πρόσβαση στο εν λόγω έργο, δεν συνιστά «πράξη παρουσιάσεως», δεδομένου ότι δεν υφίσταται ούτε μετάδοση ούτε αναμετάδοση κατά την έννοια της οδηγίας 2001/29.

26. Η GS Media, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Πορτογαλική Δημοκρατία⁶ και η Σλοβακική Δημοκρατία, καθώς και η Επιτροπή προτείνουν αποφαστική απάντηση επί του πρώτου και του δεύτερου υποερωτήματος του πρώτου ερωτήματος του αιτούντος δικαστηρίου. Οι ανωτέρω εκτιμούν ότι δεν συνιστά «παρουσίαση στο κοινό», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, η μέσω υπερσυνδέσμου παραπομπή στον ιστότοπο τρίτου, ιστότοπο προσπελάσιμο από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου στον οποίο το οικείο έργο τίθεται στη διάθεση του κοινού άνευ αδείας του δικαιούχου, τούτο δε ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία το συγκεκριμένο έργο ουδέποτε έχει δημοσιευθεί κατ' άλλον τρόπο με την άδεια του δικαιούχου.

27. Ως προς το τρίτο υποερώτημα του πρώτου ερωτήματος, η GS Media, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Πορτογαλική Δημοκρατία, καθώς και η Επιτροπή εκτιμούν ότι κατά την εξέταση της υπάρξεως ή μη «παρουσιάσεως στο κοινό» δεν ασκούν επιρροή στοιχεία υποκειμενικού χαρακτήρα, καθώς η σχετική αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται επί αντικειμενικής βάσεως. Η Πορτογαλική Δημοκρατία υποστηρίζει εντούτοις επικουρικός, για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο παράσχει καταφατική απάντηση επί του πρώτου ή του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, ότι μια τέτοια παρουσίαση προϋποθέτει ότι αυτός που εισήγαγε τον υπερσύνδεσμο είχε σαφή γνώση του γεγονότος ότι για την αρχική παρουσίαση δεν είχε δοθεί άδεια. Αντιθέτως, η Σλοβακική Δημοκρατία εκτιμά ότι σημαντικό κριτήριο είναι αν το πρόσωπο που εισάγει υπερσύνδεσμο προς προστατευόμενο έργο δεν ηδύνατο να αγνοεί ότι η προηγούμενη διάθεση του εν λόγω έργου στο κοινό πραγματοποιήθηκε άνευ αδείας του δικαιούχου. Συνεπώς, κατά τη Σλοβακική Δημοκρατία, προκειμένου να υπηρετείται ο σκοπός της οδηγίας 2001/29, το πρόσωπο αυτό, εφόσον ενημερώνεται περί του εν λόγω στοιχείου από τον δικαιούχο ή εφόσον, για άλλο λόγο, δεν δύναται να αγνοεί το εν λόγω στοιχείο, οφείλει να εμποδίζει περαιτέρω προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού αποφεύγοντας νέα παρουσίαση του προστατευόμενου έργου στο κοινό.

28. Ως προς το πρώτο και το δεύτερο υποερώτημα του δεύτερου ερωτήματος η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Πορτογαλική Δημοκρατία και η Σλοβακική Δημοκρατία, καθώς και η Επιτροπή εκτιμούν ότι επ' αυτού προσήκει αποφαστική απάντηση. Συγκεκριμένα, κατά την άποψη των ανωτέρω, από την απόφαση *Svensson* κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) προκύπτει ότι το μοναδικό καθοριστικής σημασίας στοιχείο είναι κατά πόσον ο υπερσύνδεσμος καθιστά δυνατή την παράκαμψη των περιοριστικών μέτρων που έχει λάβει ο ιστότοπος στον οποίο βρίσκεται το προστατευόμενο έργο προκειμένου να περιορίζεται η πρόσβαση του κοινού. Στην περίπτωση κατά την οποία δεν συμβαίνει αυτό και ο ιστότοπος και, κατά συνέπεια, το αναρτημένο σε αυτόν έργο είναι εν δυνάμει προσπελάσιμο από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου είναι αδιάφορο αν ο εν λόγω υπερσύνδεσμος διευκολύνει ή όχι τον εντοπισμό του έργου. Εξάλλου, η αντίθετη λύση δεν θα ήταν πρακτικώς εφαρμόσιμη και θα οδηγούσε σε σοβαρή έλλειψη ασφάλειας δικαίου προς ζημίαν της ελευθερίας εκφράσεως και ενημερώσεως.

29. Οι *Sanoma* κ.λπ. προτείνουν να δοθεί επί των τριών ερωτημάτων η απάντηση ότι όποιος, υπό περιστάσεις όπως αυτές τις υποθέσεως της κύριας δίκης, εισάγει σε ιστότοπο σκοπίμως και εν πλήρει γνώσει υπερσύνδεσμο ο οποίος καθιστά δυνατή την πρόσβαση σε προστατευόμενο από το δικαίωμα του δημιουργού έργο το οποίο ουδέποτε κατά το παρελθόν κατέστη δημόσιο με τη συναίνεση του

6 — Οι ακόλουθες παρατηρήσεις της Πορτογαλικής Δημοκρατίας υποβάλλονται αμιγώς επικουρικός προς εκείνες που παρητήθησαν ανωτέρω, με τα σημεία 22 έως 24 των προτάσεων, για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος να αποστεί της διαμορφωθείσας με την απόφαση *Svensson* κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) νομολογιακής θέσεως.

δικαιούχου διενεργεί πράξη η οποία συνιστά παρουσίαση στο κοινό. Οι Sanoma κ.λπ. εκτιμούν ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι επιβάλλεται η συνεκτίμηση διαφόρων κριτηρίων, μεταξύ των οποίων καταλέγονται, πρώτον, το γεγονός ότι χρήστης του διαδικτύου παρέχει σε τρίτους, σκοπίμως και εν πλήρει γνώσει, άμεση πρόσβαση σε προστατευόμενα έργα, δεύτερον, το γεγονός ότι, με την παρέμβασή του, ο χρήστης διαδραματίζει ουσιώδη ρόλο στη διάθεση των εν λόγω έργων, τρίτον, το γεγονός ότι το κοινό που αποκτά τοιούτοτρόπως πρόσβαση σε προστατευόμενα έργα αποτελείται από απροσδιόριστο αριθμό εν δυνάμει χρηστών ή σχετικώς υψηλό αριθμό προσώπων, τέταρτον, το γεγονός ότι, με την παρέμβασή του, ο χρήστης διευρύνει τον κύκλο των προσώπων που έχουν πρόσβαση στα προστατευόμενα έργα σε ομάδα την οποία ο κάτοχος των δικαιωμάτων του δημιουργού επί των προστατευομένων έργων δεν είχε κατά νου όταν παρέσχε τη συναίνεσή του για την αρχική χρήση και, πέμπτον, το γεγονός ότι με την παρουσίαση ο χρήστης επιδιώκει τον προσπορισμό κέρδους. Κατά τις Sanoma κ.λπ., στην υπόθεση της κύριας δίκης πληροῦται το σύνολο των εν λόγω κριτηρίων.

30. Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, η θέση των οικείων έργων στη διάθεση του κοινού μέσω υπερσυνδέσμου συνεπάγεται παρουσίαση των εν λόγω έργων σε νέο κοινό, διότι, μολονότι ο εντοπισμός των επίμαχων φωτογραφιών δεν ήταν αδύνατος προ της εισαγωγής, εκ μέρους της GS Media, του υπερσυνδέσμου στον ιστότοπο GeenStijl, μόνον όσοι διέθεταν ψηφιακό κωδικό μπορούσαν, προ της εισαγωγής του εν λόγω υπερσυνδέσμου, να έχουν ευχερώς πρόσβαση στις επίμαχες φωτογραφίες. Η Γαλλική Δημοκρατία υπενθυμίζει ότι από κανένα στοιχείο δεν προέκυψε ότι το κοινό του GeenStijl ηδύνατο ευχερώς να εντοπίσει τις επίμαχες φωτογραφίες άνευ της συνδρομής της GS Media. Συναφώς, η Γαλλική Δημοκρατία υπενθυμίζει ότι το αιτούν δικαστήριο δέχθηκε ότι η εισαγωγή του υπερσυνδέσμου είχε άκρως απλουστευτικό χαρακτήρα. Υπό τις συνθήκες αυτές η Γαλλική Δημοκρατία εκτιμά ότι πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ύπαρξη υπερσυνδέσμου ο οποίος διευκολύνει ουσιωδώς την πρόσβαση σε ιστότοπο αποθηκεύσεως που περιέχει φωτογραφίες προστατευόμενες από το δικαίωμα του δημιουργού και μη δημοσιευθείσες συνιστά παρουσίαση σε νέο κοινό κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

31. Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, αφενός, η συναίνεση ή η έλλειψη συναίνεσεως του δικαιούχου για τη διάθεση του έργου στον ιστότοπο προς τον οποίο παραπέμπει ο υπερσύνδεσμος και, αφετέρου, η ενδεχόμενη γνώση, εκ μέρους αυτού που εισάγει τον υπερσύνδεσμο, του στοιχείου ότι ο δικαιούχος δεν παρέσχε τη συναίνεσή του για μια τέτοια διάθεση του έργου δεν ασκούν επιρροή επί της αποδοχής χαρακτηρισμού «παρουσίαση στο κοινό».

VI – Ανάλυση

A – Εισαγωγικές παρατηρήσεις

32. Από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει, υπό την επιφύλαξη εξακριβώσεως εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου, ότι προστατευόμενα έργα, ήτοι φωτογραφίες, ετέθησαν στη διάθεση των επισκεπτών ιστοτόπων όπως ο Filefactory.com και ο Imageshack.us άνευ της συναίνεσεως των δικαιούχων, πλην όμως στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης δεν εγείρεται το ζήτημα τέτοιας προσβολής του δικαιώματος του δημιουργού.

33. Εξάλλου, η ανάρτηση τμήματος μίας εκ των επίμαχων φωτογραφιών στον ιστότοπο GeenStijl δεν αποτελεί αντικείμενο της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως⁷, η οποία αφορά αποκλειστικώς τους εισαχθέντες στον εν λόγω ιστότοπο υπερσυνδέσμους.

7 — Βλ. ανωτέρω, μεταξύ άλλων, σημεία 10 και 14 έως 17 των προτάσεων.

34. Πράγματι, με τα ερωτήματά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί αν, κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, συνιστά πράξη παρουσιάσεως στο κοινό η εισαγωγή σε ιστότοπο υπερσυνδέσμου προς άλλον, προσπελάσιμο από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου, ιστότοπο τον οποίο διαχειρίζεται τρίτος και στον οποίο προστατευόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού έργα τίθενται στη διάθεση του κοινού, *άνευ* της αδείας του δικαιούχου.

35. Επιπροσθέτως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί εάν το γεγονός ότι αυτός που εισάγει τον υπερσύνδεσμο προς ιστότοπο γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι ο δικαιούχος δεν παρέσχε την άδεια του για την αρχική παρουσίαση των έργων στον εν λόγω ιστότοπο έχει σημασία στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν και, ενδεχομένως, υπό ποιες περιστάσεις το γεγονός ότι υπερσύνδεσμος έχει καταστήσει ευχερέστερη την πρόσβαση στα επίμαχα έργα ασκεί επιρροή στο πλαίσιο της εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως.

36. Η διαφορά της κύριας δίκης αναφέρεται στον απόηχο της απόφασης Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) και της διατάξεως BestWater International (C-348/13, EU:C:2014:2315) με τις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι η εισαγωγή σε ιστότοπο υπερσυνδέσμου προς προστατευόμενο έργο το οποίο είναι ελεύθερος προσβάσιμο σε άλλον ιστότοπο συνιστά «πράξη παρουσιάσεως» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29⁸, δεν συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια της ίδιας διατάξεως. Με τη σκέψη 24 της απόφασης Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) το Δικαστήριο έκρινε ότι «προκειμένου να εμπίπτει στην έννοια της “παρουσίασης στο κοινό”, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, πρέπει επιπλέον μια παρουσίαση [...] η οποία αφορά τα ίδια έργα με την αρχική παρουσίαση και η οποία πραγματοποιήθηκε [...] με τον ίδιο από τεχνικής απόψεως τρόπο [όπως και η αρχική παρουσίαση], να απευθύνεται σε νέο κοινό, ήτοι σε ένα κοινό το οποίο δεν ελήφθη υπόψη από τους κατόχους του δικαιώματος του δημιουργού, όταν επέτρεψαν την αρχική παρουσίαση στο κοινό»⁹.

37. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στο πλαίσιο των εν λόγω υποθέσεων το Δικαστήριο δεν διευκρίνισε αν η άδεια του δικαιούχου για διάθεση του προστατευόμενου έργου στον ιστότοπο προς τον οποίο παραπέμπει ο υπερσύνδεσμος ασκεί επιρροή επί της καταφάσεως παρουσιάσεως στο κοινό κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

38. Επισημαίνεται ότι με το σημείο 1 του διατακτικού της απόφασης Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, δεν συνιστά πράξη παρουσιάσεως στο κοινό, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, η εισαγωγή σε ιστότοπο υπερσυνδέσμων προς έργα που διατίθενται ελεύθερος¹⁰ σε άλλον ιστότοπο¹¹.

39. Μολονότι με το σκεπτικό της συγκεκριμένης απόφασής του το Δικαστήριο επανειλημμένως επισημαίνει ότι «οι κάτοχοι του δικαιώματος του δημιουργού [...] επέτρεψαν την αρχική παρουσίαση»¹², στο διατακτικό αυτής ουδεμία αναφορά γίνεται στο ζήτημα της υπάρξεως ή μη αδείας εκ μέρους του δικαιούχου για την αρχική διάθεση του προστατευόμενου έργου.

8 — Απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 20).

9 — Βλ., συναφώς, διάταξη BestWater International (C-348/13, EU:C:2014:2315, σκέψη 14). Η υπογράμμιση δική μου.

10 — Το Δικαστήριο χρησιμοποίησε τους όρους «έργα στα οποία η πρόσβαση είναι ελεύθερη» και «έργα που διατίθενται ελεύθερα» ως εναλλάξιμους. Επιπροσθέτως, από την απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) προκύπτει ότι ο επίμαχος στην εν λόγω υπόθεση υπερσύνδεσμος οδηγούσε απευθείας τους επισκέπτες συγκεκριμένου ιστοτόπου σε έργα που διετίθεντο ελεύθερος σε άλλον ιστότοπο. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, υπό την επιφύλαξη επαληθεύσεως εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου, οι επίμαχοι υπερσύνδεσμοι δεν οδηγούσαν τους επισκέπτες του ιστοτόπου GeenStijl απευθείας στα επίμαχα έργα, αλλά σε άλλους ιστοτόπους στους οποίους ήταν αποθηκευμένα τα προστατευόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού έργα. Εκτιμώ ότι οι δύο αυτές καταστάσεις πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά τρόπο όμοιο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, καθώς το προστατευόμενο από το δικαίωμα του δημιουργού έργο είναι ελεύθερος διαθέσιμο στον ιστότοπο στον οποίο παραπέμπει ο υπερσύνδεσμος.

11 — Βλ., ομοίως, απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 32).

12 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:7627, σκέψη 27).

40. Επισημαίνεται εξάλλου ότι από τη σκέψη 4 της διατάξεως BestWater International (C-348/13, EU:C:2014:2315) προκύπτει ότι η ανάρτηση του προστατευόμενου έργου στο διαδίκτυο και, συνεπώς, η αρχική παρουσίασή του στο κοινό δεν είχαν λάβει χώρα με την άδεια του δικαιούχου. Το Δικαστήριο, όμως, ακολουθώντας τη διαμορφωθείσα με την απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) νομολογιακή θέση, έκρινε ότι δεν στοιχειοθετείτο παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

41. Συνεπώς, από τη διάταξη BestWater International (C-348/13, EU:C:2014:2315) φαίνεται να προκύπτει ότι η έλλειψη αδειάς του δικαιούχου για την αρχική παρουσίαση στο κοινό δεν ασκούσε επιρροή στο πλαίσιο του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

42. Συναφώς, επισημαίνεται εντούτοις ότι το προδικαστικό ερώτημα που είχε υποβληθεί στο Δικαστήριο στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η διάταξη BestWater International (C-348/13, EU:C:2014:2315)¹³ δεν αφορούσε ειδικώς την έλλειψη αδειάς και ότι στο σκεπτικό της εν λόγω διατάξεως ουδεμία αναφορά εντοπίζεται στο συγκεκριμένο ζήτημα¹⁴.

43. Η υπό κρίση υπόθεση προσφέρει επομένως στο Δικαστήριο την ευκαιρία να αποφανθεί επί του ζητήματος αν η άδεια του δικαιούχου για τη διάθεση του προστατευόμενου έργου στον άλλον ιστότοπο («αρχική» παρουσίαση) είναι αναγκαία για τη διαπίστωση ότι δεν υφίσταται παρουσίαση στο κοινό κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

44. Προ της απαντήσεως στα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα επιβάλλεται να εξετασθούν οι παρατηρήσεις της Πορτογαλικής Δημοκρατίας¹⁵ και της Επιτροπής¹⁶ επί της σκοπιμότητας αποκλεισμού της διαμορφωθείσας με την απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) νομολογιακής θέσεως περί της έννοιας «πράξη παρουσιάσεως», στοιχείου αναγκαίου για την κατάφαση «παρουσιάσεως στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, καθώς και της δυνατότητας υπαγωγής των υπερσυνδέσμων στη συγκεκριμένη έννοια.

45. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση κατά τα οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η εισαγωγή σε ιστότοπο υπερσυνδέσμων προς προστατευόμενα έργα, ελευθέρως διαθέσιμα σε άλλον ιστότοπο, δεν δύναται να χαρακτηριστεί «πράξη παρουσιάσεως», δεν θα ετίθετο πλέον το ζήτημα της ελλείψεως αδειάς εκ μέρους του δικαιούχου για την ανάρτηση του έργου του σε άλλους ιστοτόπους τους οποίους διαχειρίζονται τρίτοι.

13 — Στην εν λόγω υπόθεση το Δικαστήριο έκρινε σκόπιμο να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη συμφώνως προς το άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του, το οποίο επιγράφεται «Απάντηση με αιτιολογημένη διάταξη» και ορίζει ότι, «[ό]ταν ερώτημα που υποβάλλεται με αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι ταυτόσημο με ερώτημα επί του οποίου το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί, όταν η απάντηση σε τέτοιο ερώτημα μπορεί να συναχθεί σαφώς από τη νομολογία ή όταν δεν υπάρχει καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απάντηση που προσήκει στο υποβληθέν με αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ερώτημα, το Δικαστήριο, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, μπορεί οποτεδήποτε να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη».

14 — Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της εν λόγω υποθέσεως το αιτούν δικαστήριο διηρωτάτο αποκλειστικώς αν «[α]ποτελεί η ανάρτηση σε ιστοσελίδα έργου τρίτου το οποίο διατίθεται στο κοινό μέσω άλλης ιστοσελίδας, υπό περιστάσεις όπως αυτές που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης, παρουσίαση στο κοινό, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29/ΕΚ, έστω και αν το ξένο έργο δεν παρουσιάζεται, με τον τρόπο αυτόν, σε κάποιο νέο κοινό ούτε η παρουσίαση πραγματοποιείται βάσει κάποιας ειδικής τεχνικής διαδικασίας η οποία διαφέρει από την αρχική παρουσίαση». Βλ. διάταξη BestWater International (C-348/13, EU:C:2014:2315, σκέψη 11).

15 — Βλ. ανωτέρω, σημεία 22 έως 24 των προτάσεων.

16 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 25 των προτάσεων.

B – Τα δύο στοιχεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29

46. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 ορίζει ότι οι δημιουργοί έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν οιαδήποτε παρουσίαση των έργων τους στο κοινό. Επομένως, για οιαδήποτε πράξη¹⁷ παρουσιάσεως έργου στο κοινό απαιτείται η άδεια του δικαιούχου.

47. Μολονότι η οδηγία 2001/29 δεν ορίζει την έννοια «παρουσίαση στο κοινό»¹⁸, κατά πάγια νομολογία η έννοια αυτή συντίθεται από δύο σωρευτικώς απαιτούμενα στοιχεία, ήτοι από «πράξη παρουσιάσεως» έργου και από την παρουσίαση του εν λόγω έργου σε «κοινό»¹⁹.

1. Επί του πρώτου στοιχείου

48. Ως προς την έννοια «πράξη παρουσιάσεως» επισημαίνεται ότι με την αιτιολογική σκέψη 23 της οδηγίας 2001/29 διευκρινίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η παρουσίαση στο κοινό «καλύπτει κάθε [...] μετάδοση ή αναμετάδοση ενός έργου στο κοινό [το οποίο δεν παρίσταται στον τόπο της παρουσίασης] με ενσύρματα ή ασύρματα μέσα, συμπεριλαμβανομένης της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής»²⁰.

49. Επιπροσθέτως, με τη σκέψη 40 της αποφάσεως *Circul Globus București* (C-283/10, EU:C:2011:772)²¹, το Δικαστήριο έκρινε ότι το δικαίωμα παρουσιάσεως στο κοινό «δεν καλύπτει πράξεις οι οποίες δεν συνεπάγονται “μετάδοση” ή “αναμετάδοση” έργου»²².

50. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 δεν περιέχει καμία αναφορά στις πράξεις μεταδόσεως ή αναμεταδόσεως, αλλά προβλέπει εν ευρεία έννοια ότι η παρουσίαση στο κοινό εμπερικλείει πράξεις οι οποίες «καθιστούν προσιτά [τα έργα] στο κοινό»²³. Αυτή η υπό ευρεία έννοια²⁴ αντίληψη της «πράξεως παρουσιάσεως» αποτυπώνει, κατά την άποψή μου, τη βούληση του Ευρωπαϊκού νομοθέτη για την εξασφάλιση «υψηλ[ού] επ[ιπέδου] προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας»²⁵ και, παράλληλα, εγγυάται ότι η έννοια «πράξη παρουσιάσεως» θα διατηρεί τον ευέλικτο χαρακτήρα της ούτως ώστε να προσαρμόζεται στις διαρκείς τεχνολογικές εξελίξεις²⁶.

17 — Απόφαση *Svensson* κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 15). Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/29, το αποκλειστικό αυτό δικαίωμα δεν αναλώνεται με πράξη παρουσιάσεως ή διαθέσεως στο κοινό, κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/29.

18 — Απόφαση *Football Association Premier League* κ.λπ. (C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψεις 184 και 185).

19 — Βλ. απόφαση *Svensson* κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 16 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση *C More Entertainment* (C-279/13, EU:C:2015:199, σκέψη 25), η οποία αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29.

20 — Η υπογράμμιση δική μου.

21 — Επισημαίνεται ότι η απόφαση αυτή είναι προγενέστερη της αποφάσεως *Svensson* κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76).

22 — Η υπογράμμιση δική μου.

23 — Η υπογράμμιση δική μου.

24 — Και ουδέτερη από τεχνολογικής απόψεως.

25 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 4 και 9 της οδηγίας 2001/29 και απόφαση *Football Association Premier League* κ.λπ. (C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψη 186). Με τη σκέψη 54 της αποφάσεως *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816) το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «[α]πό την [αιτιολογική σκέψη 23] της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι η έννοια της “παρουσιάσεως στο κοινό” πρέπει να νοείται υπό ευρεία έννοια. Εξάλλου, η ερμηνεία αυτή είναι αναγκαία για την επίτευξη του κύριου σκοπού της εν λόγω οδηγίας, ο οποίος, όπως προκύπτει από [τις αιτιολογικές σκέψεις 9 και 10 αυτής], συνίσταται στην καθιέρωση υψηλότερου επιπέδου προστασίας υπέρ, μεταξύ άλλων, των δημιουργών, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τη χρήση των έργων τους, ιδίως στην περίπτωση παρουσιάσεως στο κοινό». Η υπογράμμιση δική μου.

26 — Με τη σκέψη 38 της αποφάσεως *Circul Globus București* (C-283/10, EU:C:2011:772) το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, «[π]ροκειμένου [...] για τον σκοπό τον οποίο επιδιώκει η οδηγία 2001/29, πρέπει να παρατηρηθεί ότι από [τις αιτιολογικές σκέψεις 2 και 5 αυτής] προκύπτει ότι η οδηγία αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία ενός γενικού και ευέλικτου πλαισίου στο επίπεδο της Ένωσης που θα ευνοεί την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας, καθώς και στην προσαρμογή και τη συμπλήρωση των ισχυόντων κανόνων περί του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων ώστε να ληφθεί υπόψη η τεχνολογική εξέλιξη, χάρη στην οποία εμφανίστηκαν νέες μορφές εκμεταλλεύσεως των προστατευόμενων έργων».

51. Η διατύπωση της αιτιολογικής σκέψεως 23 της οδηγίας 2001/29 είχε οδηγήσει την Επιτροπή, στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), να υποστηρίξει τη θέση ότι ως «πράξη παρουσιάσεως» πρέπει να νοείται αποκλειστικώς «μετάδοση» ή «αναμετάδοση», η οποία δεν υφίσταται στην περίπτωση υπερσυνδέσμου εισαχθέντος σε συγκεκριμένο ιστότοπο ο οποίος παραπέμπει σε προστατευόμενο από το δικαίωμα του δημιουργού έργο που αναπαράγεται σε άλλον ιστότοπο, μέσω του οποίου οι επισκέπτες του πρώτου ιστοτόπου έχουν πρόσβαση στο εν λόγω έργο²⁷.

52. Η θέση αυτή δεν έγινε δεκτή καθώς, με τη σκέψη 19 της αποφάσεως Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), το Δικαστήριο απεφάνθη ότι, «για να υπάρξει “πράξη παρουσίασης”, αρκεί, μεταξύ άλλων, ένα έργο να τεθεί στη διάθεση του κοινού με αποτέλεσμα τα πρόσωπα που συνθέτουν το κοινό να έχουν πρόσβαση στο έργο αυτό, χωρίς να είναι καθοριστικό το αν θα χρησιμοποιήσουν ή όχι αυτή τη δυνατότητα».

53. Δεδομένου τούτου, υφίσταται «πράξη παρουσιάσεως» στην περίπτωση κατά την οποία εισαχθείς σε ιστότοπο υπερσύνδεσμος παραπέμπει σε άλλον ιστότοπο, παρέχοντας κατ’ αυτόν τον τρόπο στους επισκέπτες του τη δυνατότητα προσβάσεως σε προστατευόμενο έργο ελευθέρως προσβάσιμο στον άλλον αυτόν ιστότοπο;

54. Μολονότι είναι αληθές ότι οι υπερσύνδεσμοι που εισάγονται σε ιστότοπο διευκολύνουν σημαντικά την ανακάλυψη άλλων ιστοτόπων καθώς και προστατευόμενων έργων διαθέσιμων στους ιστοτόπους αυτούς²⁸, προσφέροντας, συνεπώς, στους επισκέπτες του πρώτου ιστοτόπου τη δυνατότητα ταχύτερης και πιο άμεσης προσβάσεως στα εν λόγω έργα²⁹, εκτιμώ ότι οι υπερσύνδεσμοι που οδηγούν, ακόμη και απευθείας, σε προστατευόμενα έργα δεν τα «καθιστούν προσιτά» σε κοινό στην περίπτωση κατά την οποία τα έργα αυτά είναι ήδη ελευθέρως προσβάσιμα σε άλλον ιστότοπο, αλλά διευκολύνουν απλώς τον εντοπισμό τους. Όπως επισημαίνει η Πορτογαλική Δημοκρατία με τις παρατηρήσεις της, η πράξη που συνιστά πράγματι «διάθεση στο κοινό» είναι αυτή του προσώπου που προέβη στην αρχική παρουσίαση³⁰.

55. Επισημαίνεται επίσης ότι με την απόφαση Football Association Premier League κ.λπ. (C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631), με την οποία διαπιστώθηκε «παρουσίαση [έργου] στο κοινό», το Δικαστήριο απέδωσε βαρύτητα στο γεγονός ότι το έργο δεν θα ήταν προσπελάσιμο από τους πελάτες του ξενοδοχείου, *άνευ της παρεμβάσεως* διά της οποίας το ξενοδοχείο προσέφερε στα δωμάτια του τηλεοπτικό σήμα μέσω συσκευών τηλεοράσεως³¹.

56. Συναφώς, με τις σκέψεις 195 και 196 της αποφάσεως Football Association Premier League κ.λπ. (C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631) το Δικαστήριο έκρινε ότι ο ιδιοκτήτης καφέ-εστιατορίου προβαίνει σε «παρουσίαση στο κοινό» οσάκις παρέχει εν γνώσει του στους πελάτες του καταστήματός του τη δυνατότητα παρακολούθησεως, μέσω τηλεοπτικής οθόνης και ηχείων, ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής η οποία περιέχει προστατευόμενα έργα, *«εξυπακο[υομένου] ότι, χωρίς την παρέμβαση του εν λόγω ιδιοκτήτη, οι πελάτες αυτοί δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση στα μεταδιδόμενα έργα, ακόμη και αν βρίσκονται εντός της ζώνης λήψεως της σχετικής εκπομπής»*³².

27 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 25 των προτάσεων.

28 — Εκτιμώ ότι, λόγω του τεράστιου όγκου των διαθέσιμων στο διαδίκτυο πληροφοριών, ο εντοπισμός των εν λόγω πληροφοριών θα ήταν πράγματι, σε μεγάλο βαθμό, αδύνατος άνευ υπερσυνδέσμων. Κατά την άποψή μου, οι υπερσύνδεσμοι συνιστούν πλέον αναγκαίο στοιχείο της δομής του διαδικτύου.

29 — Βλ. απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 18).

30 — Βλ. ανωτέρω, σημεία 22 έως 24 των προτάσεων.

31 — Βλ. επίσης, κατ’ αναλογία, αποφάσεις SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψεις 82 και 92) και Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141, σκέψη 31), οι οποίες δεν αφορούν το άρθρο 3, παράγραφος 1, της 2001/29, αλλά την «παρουσίαση στο κοινό» φωνογραφήματος μεταδιδόμενου ραδιοτηλεοπτικώς, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (EE L 376, σ. 28).

32 — Η υπογράμμιση δική μου.

57. Επομένως, για την κατάφαση πράξεως παρουσιάσεως απαιτείται η παρέμβαση του προσώπου που εισάγει τους υπερσυνδέσμους να είναι αναγκαία ή καθοριστική³³ για την παροχή προσβάσεως στα έργα.

58. Επισημαίνεται εντούτοις ότι με άλλες αποφάσεις, ιδίως με τις αποφάσεις SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, σκέψη 42) και Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψεις 27 και 31), το Δικαστήριο ανέλυσε το εν λόγω κριτήριο του αναγκαίου χαρακτήρα παρεμβάσεως προκειμένου να διαπιστώσει ότι δεν υφίστατο παρουσίαση σε *νέο κοινό*³⁴.

59. Κατά την άποψή μου, το κριτήριο του αναγκαίου χαρακτήρα παρεμβάσεως αποκτά νόημα μόνο στο πλαίσιο της εξετάσεως της υπάρξεως πράξεως παρουσιάσεως³⁵. Πράγματι, εκείνο είναι το χρονικό σημείο κατά το οποίο έργο καθίσταται ενδεχομένως «προσιτό στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

60. Συνεπώς, εκτιμώ ότι οι εισαχθέντες σε ιστότοπο υπερσύνδεσμοι που παραπέμπουν σε έργα προστατευόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού τα οποία είναι ελευθέρως προσβάσιμα σε άλλον ιστότοπο δεν δύναται να χαρακτηρισθούν «πράξη παρουσιάσεως», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, καθώς η παρέμβαση του διαχειριστή του ιστοτόπου που εισάγει τον υπερσύνδεσμο, εν προκειμένω της GS Media, δεν είναι αναγκαία για τη θέση των επίμαχων φωτογραφιών στη διάθεση των χρηστών του διαδικτύου, συμπεριλαμβανομένων των επισκεπτών του ιστοτόπου GeenStijl.

61. Δεδομένου ότι ένα εκ των σωρευτικώς απαιτούμενων στοιχείων για την κατάφαση «παρουσιάσεως στο κοινό» κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 ελλείπει, το ζήτημα της ελλείψεως αδειάς εκ μέρους του δικαιούχου για ανάρτηση του έργου του σε άλλους ιστοτόπους τους οποίους διαχειρίζονται τρίτοι³⁶ στερείται, κατά την άποψή μου, σημασίας.

62. Συνεπώς, εκτιμώ ότι επί του πρώτου και του δεύτερου υποερωτήματος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος προσηκει αποφατική απάντηση.

63. Επιπροσθέτως, μολονότι από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει με σαφήνεια ότι η GS Media γνώριζε ότι οι επίμαχες φωτογραφίες που ήταν διαθέσιμες σε ιστοτόπους όπως ο Filefactory.com και ο Imageshack.us ήταν πειρατικές και ότι η εκ μέρους της εισαγωγή στον ιστότοπο GeenStijl υπερσυνδέσμων προς άλλους ιστοτόπους συνιστούσε κατάφωρη προσβολή των δικαιωμάτων του δημιουργού επί των εν λόγω έργων, εκτιμώ ότι, ελλείψει πράξεως παρουσιάσεως κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, τα κίνητρα της GS Media και το γεγονός ότι αυτή γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι η αρχική ανάρτηση των επίμαχων φωτογραφιών στους άλλους ιστοτόπους είχε χωρήσει άνευ της αδειάς της Sanoma ή ότι οι εν λόγω φωτογραφίες δεν είχαν κατά το παρελθόν τεθεί στη διάθεση του κοινού με τη συναίνεση της Sanoma δεν ασκούν επιρροή στο πλαίσιο της εν λόγω διατάξεως.

64. Συνεπώς, επί του τρίτου υποερωτήματος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος προσηκει αποφατική απάντηση.

33 — Βλ., ειδικότερα, τη σκέψη 82 της αποφάσεως SCF (C-135/10, EU:C:2012:140) με την οποία το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της εξετάσεως της υπάρξεως πράξεως παρουσιάσεως συμφώνως προς τη διαμορφωθείσα με την απόφαση Football Association Premier League κ.λπ. (C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631) νομολογιακή θέση, αναφέρθηκε στον «καθοριστικό ρόλο του χρήστη», ήτοι, συγκεκριμένα, στον καθοριστικό ρόλο ιδιοκτήτη ξενοδοχειακού συγκροτήματος και καφέ-εστιατορίου οσάκις αυτός παρεμβαίνει, εν πλήρει επιγνώσει των συνεπειών της συμπεριφοράς του, προκειμένου να παράσχει στους πελάτες του πρόσβαση σε ραδιοτηλεοπτική εκπομπή η οποία περιέχει το προστατευόμενο έργο. Η υπογράμμιση δική μου.

34 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 36 των προτάσεων.

35 — Ήτοι του πρώτου εκ των στοιχείων που το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 απαιτεί για την κατάφαση παρουσιάσεως στο κοινό. Για το δεύτερο στοιχείο βλ. ανωτέρω, σημεία 65 έως 70 των προτάσεων.

36 — Μεταξύ άλλων, στους ιστοτόπους Filefactory.com και Imageshack.us. Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση SBS Belgium (C-325/14, EU:C:2015:764, σκέψεις 15 και 24).

2. Επί του δευτέρου στοιχείου

65. Εφόσον έγινε δεκτό ότι ένα εκ των στοιχείων που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς για την κατάφαση «παρουσιάσεως στο κοινό» κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 ελλείπει, το δεύτερο εκ των στοιχείων που απαιτούνται από την οδηγία 2001/29, ήτοι η παρουσίαση έργου σε «κοινό», θα εξετασθεί αμιγώς επικουρικώς³⁷.

66. Δεν αμφισβητείται ότι, δεδομένου ότι αφορούν το σύνολο των εν δυνάμει επισκεπτών του ιστοτόπου GeenStijl, ήτοι έναν απροσδιόριστο, αρκετά υψηλό αριθμό αποδεκτών, οι εισαχθέντες στον εν λόγω ιστοτόπο υπερσύνδεσμοι αφορούν σαφώς κοινό³⁸. Αντιθέτως, εκτιμώ ότι το κριτήριο του «νέου κοινού», το οποίο επιβάλλεται με τις σκέψεις 24 και 31 της αποφάσεως Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76), δεν τυγχάνει εφαρμογής και, εν πάση περιπτώσει, δεν πληρούται εν προκειμένω.

67. Όπως προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τις αποφάσεις Football Association Premier League κ.λπ. (C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψη 197) και Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψεις 24 και 31), το κριτήριο του νέου κοινού τυγχάνει εφαρμογής μόνον οσάκις ο δικαιούχος παρέσχε την άδειά του για την αρχική παρουσίαση στο κοινό. Δεδομένου ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης τέτοια άδεια δεν υφίσταται, το κριτήριο του «νέου κοινού» δεν τυγχάνει εφαρμογής.

68. Εξάλλου, με τα σημεία 28 και 30 της αποφάσεως Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) το Δικαστήριο έκρινε ότι, οσάκις «δεν υπάρχει νέο κοινό, εν πάση περιπτώσει δεν επιβάλλεται η άδεια των κατόχων του δικαιώματος του δημιουργού» για την οικεία παρουσίαση στο κοινό, ήτοι, εν προκειμένω, την εισαγωγή υπερσυνδέσμων προς άλλους ιστοτόπους στους οποίους τα προστατευόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού έργα είναι ελευθέρως προσπελάσιμα από το κοινό.

69. Επιπροσθέτως, ακόμη και αν το Δικαστήριο έκρινε ότι το εν λόγω κριτήριο τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση κατά την οποία ο δικαιούχος δεν έχει επιτρέψει την πρώτη παρουσίαση στο κοινό, από την απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 27) προκύπτει ότι το κριτήριο αυτό πληρούται μόνον αν η μέσω της εισαγωγής υπερσυνδέσμων παρέμβαση εκ μέρους του διαχειριστή ιστοτόπου ήταν αναγκαία για τη διάθεση των έργων σε νέο κοινό³⁹, ήτοι σε κοινό που δεν ελήφθη υπόψη από τον δικαιούχο, όταν αυτός επέτρεψε την αρχική παρουσίαση των επίμαχων έργων στο κοινό.

70. Στην περίπτωση όμως κατά την οποία οι φωτογραφίες ήταν ελευθέρως διαθέσιμες για το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου σε άλλους ιστοτόπους⁴⁰, μια τέτοια παρέμβαση εκ μέρους της GS Media δεν θα ήταν αναγκαία για τη διάθεση στο κοινό. Συνεπώς, δεν θα υφίστατο «νέο κοινό» και το ζήτημα της εκ μέρους του δικαιούχου αδειας για την αρχική παρουσίαση δεν θα ετίθετο.

37 — Βλ. απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 16 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

38 — Με τη σκέψη 21 της αποφάσεως Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) το Δικαστήριο έκρινε ότι, «[ό]σον αφορά το δεύτερο από τα προαναφερθέντα στοιχεία, ήτοι ότι το προστατευόμενο έργο πρέπει να παρουσιαστεί πράγματι σε “κοινό”, από το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι, με τον όρο “κοινό”, η διάταξη αυτή αναφέρεται σε έναν απροσδιόριστο αριθμό δυναμικών αποδεκτών και προϋποθέτει, περαιτέρω, έναν αρκετά μεγάλο αριθμό προσώπων». Με τη σκέψη 22 της ίδιας αποφάσεως το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι «[μ]ια πράξη παρουσίασης [...], όπως αυτή που διενήργησε ο διαχειριστής ενός ιστοτόπου μέσω δυνάμενων να ενεργοποιηθούν με επιλογή συνδέσμων, αφορά το σύνολο των δυναμικών χρηστών του ιστοτόπου που διαχειρίζεται το πρόσωπο αυτό, ήτοι έναν απροσδιόριστο και αρκετά μεγάλο αριθμό αποδεκτών» και, συνεπώς, συνιστά παρουσίαση σε κοινό. Βλ. απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 23).

39 — Βλ. επίσης, κατ' αναλογίαν, απόφαση SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, σκέψη 42) με την οποία το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «η πελατεία ξενοδοχειακού συγκροτήματος αποτελεί νέο κοινό. Συγκεκριμένα, η διανομή του εκπεμπόμενου έργου στην πελατεία αυτή μέσω συσκευών τηλεόρασης δεν αποτελεί απλώς τεχνικό μέσο για την εξασφάλιση ή τη βελτίωση της λήψεως του πρωτοτύπου της εκπομπής εντός της ζώνης καλύψεώς της. Αντιθέτως, το ξενοδοχειακό συγκρότημα είναι ο οργανισμός που παρεμβάλλεται, με πλήρη επίγνωση των συνεπειών της συμπεριφοράς του, για να δώσει στους πελάτες του πρόσβαση στο προστατευόμενο έργο. Συγκεκριμένα, *ελλείψει της παρεμβάσεως αυτής, οι συγκεκριμένοι πελάτες, ευρισκόμενοι εντός της ζώνης αυτής, δεν θα μπορούσαν, κατ' αρχήν, να έχουν πρόσβαση στο μεταδιδόμενο έργο*». Η υπογράμμιση δική μου.

40 — Μεταξύ άλλων, στους ιστοτόπους Filefactory.com και Imageshack.us.

71. Διευκρινίζεται πάραυτα ότι τα ανωτέρω συμπεράσματα ερείδονται στην προκείμενη ότι τα επίμαχα έργα ήταν «ελευθέρως προσβάσιμα» στους ιστοτόπους τρίτων από το σύνολο των χρηστών του διαδικτύου⁴¹, στοιχείο το οποίο δεν προκύπτει με σαφήνεια από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Ήταν η παρέμβαση της GS Media αναγκαία για να τεθούν τα εν λόγω έργα στη διάθεση των επισκεπτών του ιστοτόπου GeenStijl ; Ειδικότερα, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει κατά τρόπο αντιφατικό, αφενός, ότι ιστότοποι τρίτων έλαβαν μέτρα περιορισμού της προσβάσεως στις επίμαχες φωτογραφίες και, αφετέρου, ότι οι υπερσύνδεσμοι διευκόλυναν απλώς, έως κάποιιο βαθμό, την εν λόγω πρόσβαση⁴².

72. Εκτιμώ, υπό την επιφύλαξη εξακριβώσεως εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου, ότι το ερώτημα αυτό εξακολουθεί να εκκρεμεί ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου.

73. Εν πάση περιπτώσει, από την απόφαση (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 31) προκύπτει ότι υπερσύνδεσμος παρέχων στους επισκέπτες του ιστοτόπου στον οποίο έχει εισαχθεί τη δυνατότητα να «παρακάμψουν περιοριστικά μέτρα»⁴³ που έχουν τεθεί σε εφαρμογή στους ιστοτόπους τρίτων για τον περιορισμό της προσβάσεως σε προστατευόμενα έργα⁴⁴ συνιστά αναγκαία παρέμβαση άνευ της οποίας οι εν λόγω επισκέπτες δεν θα ηδύναντο να έχουν πρόσβαση στα συγκεκριμένα έργα. Επομένως, η παρέμβαση αυτή θέτει τα επίμαχα έργα στη διάθεση των επισκεπτών του εν λόγω ιστοτόπου, ήτοι εν προκειμένω των επισκεπτών του ιστοτόπου GeenStijl, και, συνεπώς, συνιστά πράξη παρουσιάσεως στο κοινό για την οποία απαιτείται η άδεια του δικαιούχου συμφώνως προς το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

74. Από τη σκέψη 31 της αποφάσεως Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) προκύπτει εντούτοις με σαφήνεια ότι δεν αρκεί να διευκολύνει ή να απλουστεύει ο υπερσύνδεσμος την πρόσβαση των χρηστών του διαδικτύου στο οικείο έργο⁴⁵. Κατά συνέπεια, συντασσόμενος με τις προεκτεθείσες με το σημείο 28 των προτάσεων παρατηρήσεις της GS Media, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας, καθώς και της Επιτροπής, προτείνω να δοθεί αποφαστική απάντηση επί του πρώτου και του δεύτερου υποερωτήματος του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος.

Γ – Το τρίτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου και η συνδρομή άλλων περιστάσεων

75. Με το τρίτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον επιβάλλεται η συνεκτίμηση άλλων περιστάσεων για την απάντηση επί του ερωτήματος αν συνιστά «παρουσίαση στο κοινό» η εισαγωγή σε ιστότοπο υπερσυνδέσμου παρέχοντος πρόσβαση σε έργο το οποίο δεν έχει κατά το παρελθόν τεθεί στη διάθεση του κοινού σε ιστότοπο με τη συναίνεση του δικαιούχου.

41 — Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψεις 25 και 26), τα επίμαχα έργα ήταν ελευθέρως προσβάσιμα διότι η πρόσβαση σε αυτά μέσω του ιστοτόπου της Göteborgs-Posten δεν υπέκειτο σε κανένα περιοριστικό μέτρο. Όλοι οι χρήστες του διαδικτύου ηδύναντο επομένως να έχουν ελευθέρως πρόσβαση στα εν λόγω έργα.

42 — Το Gerechtshof Amsterdam δέχθηκε ότι οι Sanoma κ.λπ. δεν είχαν αποδείξει ότι τα αρχεία που είχαν εισαχθεί από χρήστη στον ιστότοπο Filefactory.com διατηρούσαν την ιδιωτική φύση τους και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «[τ]α πράγματα θα ήσαν διαφορετικά αν ο χρήστης γνωστοποιούσε το ψηφιακό του κλειδί ή αν κάποιος άλλος το έπραττε». Στο πλαίσιο αυτό οι Sanoma κ.λπ. άσκησαν αίτηση ανταναιρέσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου υποστηρίζοντας ότι «οι φωτογραφίες τοποθετήθηκαν στη[v] “ψηφιακή θυρίδα”, ή, τουλάχιστον, οι φωτογραφίες αυτές “εξεκλειδώθηκαν” για ένα κοινό το οποίο χωρίς την παρέμβαση αυτή δεν θα μπορούσε να τις βρει (με απλό τρόπο) και έτσι θα παρέμεναν μη προσβάσιμες από τα άτομα αυτής της κατηγορίας». Βλ. σημεία 6.1.2 και 6.1.3 της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

43 — Βλ., συναφώς, τα κατ’ άρθρο 6 της οδηγίας 2001/29 αποτελεσματικά τεχνολογικά μέτρα.

44 — Κατά το Δικαστήριο, «σε περίπτωση που ένας δυνάμενος να ενεργοποιηθεί σύνδεσμος παρέχει τη δυνατότητα στους χρήστες του ιστοτόπου στον οποίον βρίσκεται ο σύνδεσμος αυτός να παρακάμψουν περιοριστικά μέτρα που έχει λάβει ο ιστότοπος στον οποίο βρίσκεται το προστατευόμενο έργο για να περιοριστεί η πρόσβαση του κοινού στους συνδρομητές του και μόνο και, συνεπώς, συνιστά παρέμβαση χωρίς την οποία οι εν λόγω χρήστες δεν θα μπορούσαν να αποκτήσουν πρόσβαση στα μεταδιδόμενα έργα, πρέπει να θεωρηθεί το σύνολο των χρηστών αυτών ως νέο κοινό, το οποίο δεν ελήφθη υπόψη από τους κατόχους του δικαιώματος του δημιουργού όταν επέτρεψαν την αρχική παρουσίαση, οπότε για μια τέτοια παρουσίαση στο κοινό επιβάλλεται η άδεια των κατόχων του εν λόγω δικαιώματος». Βλ. απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 31). Βλ., κατ’ αναλογία, άρθρο 6 της οδηγίας 2001/29 περί των σχετικών με τα τεχνολογικά μέτρα υποχρεώσεων και απόφαση Nintendo κ.λπ. (C-355/12, EU:C:2014:25, σκέψη 24).

45 — Απαιτείται «[...] παρέμβαση χωρίς την οποία οι [...] χρήστες δεν θα μπορούσαν να αποκτήσουν πρόσβαση στα [...] έργα». Απόφαση Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76, σκέψη 31). Η υπογράμμιση δική μου.

76. Επισημαίνεται ότι με τη σκέψη 41 της αποφάσεως Svensson κ.λπ. (C-466/12, EU:C:2014:76) το Δικαστήριο έκρινε ότι, κατ' ορθή ερμηνεία, το άρθρο 3, παράγραφος 1 της οδηγίας 2001/29 αποκλείει τη δυνατότητα κράτους μέλους να καθιερώνει ευρύτερη προστασία των κατόχων δικαιώματος του δημιουργού, υπάγοντας στην έννοια «παρουσίαση στο κοινό» πράξεις επιπρόσθετες των προβλεπόμενων από την εν λόγω διάταξη.

77. Επιπροσθέτως, πέραν του γεγονότος ότι, κατ' αρχήν, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η εισαγωγή υπερσυνδέσμου δεν συνιστά, κατά την άποψή μου, «παρουσίαση στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, εκτιμώ ότι οιαδήποτε άλλη ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως θα παρεκώλυε σοβαρά τη λειτουργία του διαδικτύου και θα υπονόμει έναν εκ των κύριων σκοπών της οδηγίας 2001/29, ήτοι την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας στην Ευρώπη⁴⁶. Μια τέτοια ερμηνεία θα ενείχε τον κίνδυνο ματαιώσεως της επιδιωκόμενης «ισορροπία[ς] περί τα δικαιώματα και τα συμφέροντα μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δικαιούχων, καθώς και μεταξύ αυτών και των χρηστών προστατευομένων αντικειμένων»⁴⁷.

78. Είναι παγκοίως γνωστό ότι η εισαγωγή υπερσυνδέσμων από τους χρήστες του διαδικτύου είναι συστηματική και, συγχρόνως, αναγκαία για την τρέχουσα δομή του διαδικτύου⁴⁸. Μολονότι οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης περιστάσεις είναι ιδιαίτερες σαφείς⁴⁹, εκτιμώ ότι, κατά κανόνα, οι χρήστες του διαδικτύου δεν γνωρίζουν και δεν διαθέτουν τα μέσα για να εξακριβώνουν εάν η αρχική παρουσίαση στο κοινό προστατευόμενου έργου ελευθέρως προσβάσιμου στο διαδίκτυο πραγματοποιήθηκε με ή χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου. Εάν, οσάκις εισήγαν υπερσύνδεσμο προς έργα ελευθέρως προσβάσιμα σε άλλον ιστότοπο, οι χρήστες του διαδικτύου κινδύνευαν να εναχθούν για προσβολή των δικαιωμάτων του δημιουργού κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, αυτοί θα ήταν πολύ πιο επιφυλακτικοί στην εισαγωγή τέτοιων υπερσυνδέσμων, τούτο δε εις βάρος της εύρυθμης λειτουργίας και της ίδιας της δομής του διαδικτύου, καθώς και εις βάρος της αναπτύξεως της κοινωνίας της πληροφορίας.

79. Κατά την άποψή μου, μια τέτοια παρέμβαση στη λειτουργία του διαδικτύου είναι αποφευκτέα. Εν πάση περιπτώσει, εκτιμώ ότι μια διεύρυνση της έννοιας «παρουσίαση στο κοινό» η οποία θα εμπεριέκλειε την εισαγωγή υπερσυνδέσμου προς προστατευόμενα έργα ελευθέρως προσβάσιμα σε άλλον ιστότοπο θα απαιτούσε την παρέμβαση του Ευρωπαϊού νομοθέτη.

Δ – Τα προσφερόμενα στον κάτοχο του δικαιώματος του δημιουργού μέσα έννομης προστασίας

80. Μολονότι εκτιμώ ότι, εισάγοντας τους επίμαχους στην υπόθεση της κύριας δίκης υπερσυνδέσμους, ο διαχειριστής ιστοτόπου όπως η GS Media δεν παρέβη, κατ' αρχήν⁵⁰, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, τούτο δεν σημαίνει ότι ο δικαιούχος δεν διαθέτει μέσα έννομης προστασίας για τη διασφάλιση και τον σεβασμό των δικαιωμάτων του διανοητικής ιδιοκτησίας.

81. Εξυπακούεται ότι ο δικαιούχος έχει τη δυνατότητα ασκήσεως ένδικης αγωγής λόγω προσβολής των δικαιωμάτων του διανοητικής ιδιοκτησίας κατά του προσώπου που προέβη στην άνευ αδείας του αρχική παρουσίαση στο κοινό⁵¹. Είναι αληθές ότι, καθώς το πρόσωπο αυτό είναι εν προκειμένω άγνωστο, μια τέτοια αγωγή δεν παρουσιάζει πραγματικό ενδιαφέρον για τον δικαιούχο.

46 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 2 της οδηγίας 2001/29.

47 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 31 της οδηγίας 2001/29.

48 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 54 και υποσημείωση 28 των προτάσεων.

49 — Κατά την άποψή μου, η GS Media ενήργησε εν πλήρει γνώσει της καταστάσεως και αδιαφορώντας για τα συμφέροντα της Sanoma. Βλ. ανωτέρω, σημείο 11 των προτάσεων.

50 — Το συμπέρασμα αυτό βασίζεται στην προκειμένη ότι τα επίμαχα έργα είναι ελευθέρως προσβάσιμα σε άλλον ιστότοπο.

51 — Βλ., μεταξύ άλλων, τα μέσα έννομης προστασίας που προβλέπονται από τα άρθρα 9 έως 16 της οδηγίας 2004/48.

82. Εντούτοις, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2001/29 και το άρθρο 11, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2004/48, οι κάτοχοι δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας δύνανται να ζητήσουν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά εκείνων που διαχειρίζονται ιστοτόπους, όπως ο Filefactory.com και ο Imageshack.us, οι οποίοι ενεργούν ως ενδιάμεσοι⁵² κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, δεδομένου ότι οι υπηρεσίες τους δύνανται να χρησιμοποιηθούν από επισκέπτες τέτοιων ιστοτόπων για την προσβολή δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας⁵³.

83. Στο πλαίσιο αυτό, η διατύπωση της αιτιολογικής σκέψεως 59 της οδηγίας 2001/29, η οποία αφορά τους «διαμεσολαβητές», είναι ιδιαίτερα διαφωτιστική. Κατά την εν λόγω αιτιολογική σκέψη, «[ι]διαίτερα στο ψηφιακό περιβάλλον, οι υπηρεσίες των διαμεσολαβητών μπορούν να χρησιμοποιούνται όλο και συχνότερα από τρίτους για την προσβολή δικαιωμάτων. Σε πολλές περιπτώσεις οι διαμεσολαβητές έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα να θέσουν τέρμα σ' αυτή την προσβολή. Επομένως, με την επιφύλαξη οποιωνδήποτε άλλων κυρώσεων και μέσων προστασίας, οι δικαιούχοι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα αίτησης ασφαλιστικών μέτρων κατά του διαμεσολαβητή ο οποίος διαπράττει για λογαριασμό τρίτου την προσβολή του προστατευόμενου έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου εντός δικτύου⁵⁴».

84. Επομένως, η λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2001/29 και του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2004/48 αφορά την αρχική παρουσίαση στο κοινό, η οποία προσέβαλε το δικαίωμα του δημιουργού, και συνιστά, κατά την άποψή μου, άμεσο και πρόσφορο μέσο για την άρση της εν λόγω προσβολής.

85. Εξάλλου, οι διαχειριστές ιστοτόπων όπως ο Filefactory.com και ο Imageshack.us ενδέχεται να ευθύνονται υπό ορισμένες περιστάσεις δυνάμει του εθνικού δικαίου για την αποθήκευση στους εξυπηρετητές τους πληροφοριών προερχόμενων από τους επισκέπτες των εν λόγω ιστοτόπων.

86. Συγκεκριμένα, μολονότι το άρθρο 14 της οδηγίας 2000/31 σκοπεί στον περιορισμό ή τον αποκλεισμό των περιπτώσεων κατά τις οποίες δύναται να ιδρυθεί ευθύνη των ενδιάμεσων φορέων παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, συμφώνως προς το εθνικό δίκαιο, η απαλλαγή από την εν λόγω ευθύνη υπόκειται σε αυστηρές προϋποθέσεις. Συναφώς, με τη σκέψη 119 της αποφάσεως L' Oréal κ.λπ. (C-324/09, EU:C:2011:474) το Δικαστήριο έκρινε ότι φορέας παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας⁵⁵ δύναται, στην περίπτωση κατά την οποία περιορίσθηκε σε αμιγώς τεχνική και αυτόματη επεξεργασία των δεδομένων, να απαλλαγεί, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/31, οιασδήποτε ευθύνης για τα παράνομα δεδομένα που αποθήκευσε «μόνον υπό την προϋπόθεση ότι δεν είχε [λάβει] γνώση πραγματικά ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία» και, όσον αφορά αίτημα περί αποζημιώσεως, ότι δεν «[γνώριζε] τα γεγονότα ή τις περιστάσεις από τις οποίες προκύπτει η παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία» ή ότι, αφού αντελήφθη τα προαναφερθέντα, απέσυρε ταχέως τις πληροφορίες ή κατέστησε αδύνατη την πρόσβαση σε αυτές».

87. Επισημαίνεται ότι οι διαχειριστές των ιστοτόπων Filefactory.com και Imageshack.us ανταποκρίθηκαν στο αίτημα της Sanoma για απόσυρση των επίμαχων φωτογραφιών από τους ιστοτόπους τους⁵⁶. Επομένως, οι εισαχθέντες στον ιστότοπο GeenStijl υπερσύνδεσμοι προς τους άλλους αυτούς ιστοτόπους κατέστησαν ατελέσφοροι.

52 — Εκτιμώ, υπό την επιφύλαξη εξακριβώσεως εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου, ότι οι διαχειριστές ιστοτόπων όπως ο Filefactory.com και ο Imageshack.us οι οποίοι αποθηκεύουν στους εξυπηρετητές τους πληροφορίες προερχόμενες από τους επισκέπτες των εν λόγω ιστοτόπων αποτελούν φορείς παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας κατά την έννοια του άρθρου 14 της οδηγίας 2000/31 και «διαμεσολαβητές» ή «ενδιάμεσους» κατά την έννοια, αντιστοίχως, του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2001/29 και του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2004/48. Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση Sabam (C-360/10, EU:C:2012:85, σκέψεις 27 και 28).

53 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση Sabam (C-360/10, EU:C:2012:85, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

54 — Η υπογράμμιση δική μου.

55 — Κατά την έννοια του άρθρου 14 της οδηγίας 2000/31.

56 — Βλ. ανωτέρω, σημεία 11 και 12 των προτάσεων.

VII – Συμπέρασμα

88. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα υποβληθέντα από το Hoge Raad der Nederlanden προδικαστικά ερωτήματα ως ακολούθως:

- 1) Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, δεν συνιστά πράξη παρουσιάσεως στο κοινό, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, η εισαγωγή σε ιστότοπο υπερσυνδέσμου προς άλλον ιστότοπο στον οποίο έργα προστατευόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού είναι ελευθέρως προσβάσιμα από το κοινό άνευ της άδειας του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού.
- 2) Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, το γεγονός ότι αυτός που εισάγει σε ιστότοπο υπερσύνδεσμο προς άλλον ιστότοπο, στον οποίο έργα προστατευόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού είναι ελευθέρως προσβάσιμα από το κοινό, γνωρίζει ή όφειλε να γνωρίζει ότι ο κάτοχος του δικαιώματος του δημιουργού δεν παρέσχε την άδειά του για τη δημοσίευση των οικείων έργων στον άλλο αυτόν ιστότοπο ή ότι τα έργα αυτά δεν είχαν τεθεί κατά το παρελθόν στη διάθεση του κοινού με τη συναίνεση του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού δεν ασκεί επιρροή.
- 3) Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, δεν συνιστά «παρουσίαση στο κοινό», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, η εισαγωγή σε ιστότοπο υπερσυνδέσμου ο οποίος οδηγεί σε άλλον ιστότοπο, όπου έργα προστατευόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού είναι ελευθέρως προσβάσιμα από το κοινό, και ο οποίος διευκολύνει ή απλουστεύει την πρόσβαση των χρηστών του διαδικτύου στα εν λόγω έργα.